

Важливість здобуття дошкільної освіти

Необхідність модернізації змісту дошкільної освіти зумовлюється реформуванням галузі згідно з національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, законами України „Про дошкільну освіту” та „Про охорону дитинства”, тенденціями розвитку цивілізації в нову епоху. Модернізувати зміст дошкільної освіти – означає вдосконалити його, змінивши відповідно до вимог часу, не зачіпаючи основ, сталих і таких, що не виправдали положень, збагативши їх новими, прогресивними ідеями. Зростання свідомості освітян, об’єктивна необхідність оновлення принципів, гуманізації цілей і завдань дошкільної освіти, оптимізації життя сучасної дитини відповідно до демократичних засад українського суспільства актуалізують проблему модернізації змісту першої ланки освіти, що виступає основою для подальшого культурного зростання особистості. Метою розвитку дошкільної освіти є реалізація державної політики щодо забезпечення конституційних прав і державних гарантій дітям дошкільного віку на здобуття дошкільної освіти; забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку системи дошкільної освіти; збільшення відсотка охоплення дітей дошкільними навчальними закладами; модернізація змісту дошкільної освіти; підвищення якості підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів. Головна мета національної дошкільної освіти – створити сприятливі умови для особистісного становлення і творчої самореалізації кожної дитини, формування її життєвої компетентності, розвитку в неї ціннісного ставлення до людей, самої себе, природи, культури, світу. Дошкільна освіта ґрунтується на таких принципах: - науковості, що передбачає опору на класичні та сучасні наукові здобутки у галузі педагогіки та психології дошкільної освіти; гуманізації та демократизації освітньої роботи, що передбачає орієнтацію на особистість дитини, максимальне розкриття її нахилів, здібностей та інтересів; визнанні особистісно орієнтованої моделі дошкільної освіти; самоцінності дошкільного дитинства; доступності освіти; визнанні пріоритету гармонійного розвитку дитини перших шести (семи) років життя; тісному зв’язку з реальним життям, його проблемами та суперечностями, розширенням життєвого простору дошкільника; єдності розвивальних, виховних та навчальних завдань; варіативності форм здобуття дошкільної освіти; наступності дошкільної та початкової освіти шляхом створення, розробки програм, відповідних форм і методів роботи тощо; єдності суспільного та сімейного виховання. Пріоритетами державної політики в розвитку дошкільної освіти у XXI столітті є: її особистісна орієнтація; формування гуманістичних цінностей; оновлення принципів, змісту та освітніх технологій; орієнтація на формування життєвої компетентності дитини; забезпечення фізичного, психічного та морального здоров’я; пріоритет інтересів дитини перед усіма іншими; формування свідомого, відповідального ставлення до життя; творча самореалізація педагога і дитини; інтеграція науки та освіти; соціально-педагогічний патронат сім’ї; створення індустрії освітніх засобів; інтеграція національної дошкільної освіти у світовий освітній простір.

Основні напрями розвитку дошкільної освіти: оновлення нормативно-правових актів; розробка науково-методичного забезпечення змісту, організації, діяльності та розвитку системи дошкільної освіти; зміна умов фінансування дошкільних навчальних закладів завдяки посиленню державного фінансування; розвиток та розширення мережі дошкільних навчальних закладів різних типів і форм власності; удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів; удосконалення роботи з сім’єю, широке залучення батьків до освітнього процесу.

Система дошкільної освіти має забезпечувати: урахування індивідуальних особливостей дитини; формування дитячої творчості, вміння не лише репродукувати, а й створювати та реалізовувати власні задуми; заохочення дитини до розвитку здібностей загального, неспеціалізованого характеру; розвиток почуттів, емоційної сприйнятливості, емпатії; корекцію емоційної глухоти, нечутливості, байдужості, жорстокості, песимізму; виховання у дошкільника почуття самовартісності, віри у свої можливості, своє значення для інших людей, формування оптимістичних життєвих перспектив; надання пріоритету сьогоденним розвивальним і виховним, а не навчальним завданням, відмову від погляду на дошкільний заклад як на школу для маленьких, переорієнтацію на соціальний розвиток дитини. Плекання її індивідуального обличчя; інноваційний характер освітньої діяльності, використання сучасних виховних та навчальних технологій, належні умови для педагогічної творчості, вдосконалення майстерності вихователя, становлення рефлексивності як важливого чинника модернізації дошкільної освіти; формування елементарного дитячого світогляду особистості, реалістичного образу - „Я”; розвиток у дошкільника цілісної наукової картини світу; виховання моральності, здатності орієнтуватися на

совість як внутрішню етичну інстанцію; залучення дитини до системи цінностей, культури і традицій українського народу; підтримку природного прагнення дошкільника до активності, здатності діяти за власним бажанням, самостійним вибором; орієнтацію на доцільність, здоровий глузд, корисність життєвих впливів для розвитку дитини; стимулювання м'язової активності дитини, зміцнення її фізичної витривалості, прищеплення уміння диференціювати корисне і шкідливе для свого організму та особистості; виховання у дитини прихильного ставлення до людей, довіри до людського оточення, відчуття своєї захищеності ним, прагнення встановлювати та підтримувати з ним щирі стосунки; розвиток образних форм пізнання світу (сприймання, наочно-образного мислення, уяви) через дитячі види діяльності; формування довільної поведінки, виховання характеру, вправлення в умінні ставити мету, виявити цілеспрямованість й наполегливість, долати труднощі; досягати високих стандартів якості продуктів праці; диференціацію „паспортного”, „біологічного”, „психологічного” та „соціального” віку дошкільника; високу культуру педагогічної оцінки життєвих досягнень дошкільника; співвіднесення оцінних суджень педагога із самооцінкою дитини, об'єктивними якісно-кількісними показниками кінцевого продукту її праці та вкладеними в неї зусиллями; наступність у змісті дошкільної та молодшої шкільної ланок освіти, збереження специфіки кожної.

Точкою відліку даної психолого-педагогічної концепції розвитку дошкільника як особистості є поняття психологічний вік, введене Л.С. Виготським для реалізації ідеї системного підходу до розвитку. Цим поняттям позначається новий для того чи іншого відрізка життєвого шляху дитини тип будови її особистості, вид діяльності, яких не існувало на попередньому етапі і які визначають характер свідомості малюка, систему його ставлень до світу та власного „Я”, особистості його внутрішнього і зовнішнього життя, співвідношення в його розвитку потенційного (резервного) і актуального (реалізованого).

Основними складниками триєдиного утворення під назвою психологічний вік виступають: соціальна ситуація розвитку (специфічні для кожного віку зв'язки дитини з дорослим як значущою особою, авторитетом, носієм суспільних функцій і вимог); діяльність (характер, структура, ієрархія видів діяльності, провідна діяльність); новоутворення (особливості свідомості та особистості, яких не було раніше). Як єдність соціальної ситуації розвитку, провідної діяльності та особистісних новоутворень психологічний вік є віковим портретом немовляти, дитини раннього та дошкільного віку, сумою різнорідних явищ зростання організму, психіки, особистості. Базовою програмою «Я – у Світі» визначено, що орієнтація на психологічний вік як на основний критерій визначення змісту і темпів розвитку дошкільника передбачає диференціацію понять паспортний (хронологічний), біологічний (вужче — фізичний), психічний і соціальний вік.

Кожне з них має свою специфіку й означає: паспортний (хронологічний, календарний) вік — кількість років, що минули з моменту народження конкретної дитини; біологічний вік указує на ступінь розвиненості організму дитини (гармонійність будови, тіла, рухової активності, стану здоров'я, витривалості організму, роботи внутрішніх органів, судинної системи, органів кровообігу й травлення, статевих органів тощо, відповідності середньостатистичним показникам паспортного віку); психічний вік фіксує розвиток психічних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, уяви, мислення, мовлення, почуттів, волі); соціальний вік визначається основними соціальними характеристиками розвитку дошкільника, такими, як зрілість виконуваних ним соціальних ролей, відповідальність як базова якість особистості, вміння спілкуватися з різними людьми.

Повноцінний особистісний розвиток дошкільника забезпечується при дотриманні таких принципів організації педагогічної діяльності: гуманізму та педагогічного оптимізму (ставлення до дитини як до цінності, визнання її права на вільний розвиток та реалізацію своїх природних здібностей, вироблення оптимістичної гіпотези розвитку кожної психічно нормальної істоти, вираз довіри до її можливостей, існування резервних сил, опора на її позитивні якості й здобутки); активності (розвиток у дошкільному віці самостійності, творчого ставлення до життя і різних видів діяльності, формування у дитини критичності, самокритичності, здатності робити власні вибори, приймати свої рішення й відповідати за їхні наслідки, надавати переваги комусь — чомусь, чинити опір негативним впливам, розширювати ступені своєї свободи, саморозвиватися); єдності розвитку, виховання і навчання (збалансованість у педагогічній роботі розвиваючих, виховних та навчальних завдань, їх спрямованість на формування у дитини елементарного світогляду, системи ціннісних ставлень до природи, культури, людей, самої себе); демократизації навчально-виховного процесу (означає посилення

уваги педагога до використання різноманітних форм співробітництва всіх учасників освітнього процесу, встановлення між ними довірчих стосунків, поваги до суверенітету, запитів, інтересів, потреб кожного); єдності інтелекту та афекту (цей принцип близький до принципу активного діяча, який пробуджує творчі сили, почуття, бажання до самовизначення, пошуків себе; історизму (опосередкованості дії загальних закономірностей розвитку особистості в ранньому онтогенезі впливом конкретних історичних умов життя суспільства, актуальними на даному етапі розвитку держави завданнями); об'єктивності й науковості (розвиток дошкільника здійснюється за об'єктивними законами, пояснюється науковими поняттями, не порівнюється з особливостями розвитку дорослої людини, спирається на знання вікової специфіки); системності (процес особистісного розвитку зумовлюється збалансованим поєднанням його взаємопов'язаних складників. Фрагментарність, односторонність, переоцінка значення однієї сторони за рахунок нехтування іншими, розвиток «по частинах» гальмує процес становлення дошкільника як особистості); єдності свідомості і діяльності (базується на врахуванні взаємозв'язку свідомості і діяльності в особистісному розвитку дошкільника, розумінні того, що свідомість спрямовує діяльність дитини і в ній формується); індивідуального та особистісного підходів (спільні, типові для всіх дітей певного віку закони особистісного розвитку виявляються в індивідуальній історії розвитку кожної конкретної дитини своєрідно, неповторно, втілюються в системі її цінностей, світогляді, життєвій позиції, волі, почуттях); природності (передбачає створення педагогом сприятливих умов для природного й поступового розвитку особистості дитини, орієнтацію на здоровий глузд, диференціацію того, що корисне, сприятливе, розвиваюче, а що - шкідливе, руйнівне, гальмівне, суперечить її природі; врахування в навчально-виховному процесі багатогранної природи дошкільника, його вікових та індивідуальних особливостей); культури (органічне поєднання особистісного розвитку з формуванням у дошкільника базису особистісної культури, його збалансованість з національною культурою українського народу, рідною мовою, традиціями, звичаями, забезпечення наступності й спадкоємності поколінь, інтегрованість національної культури у загальноосвітню); наступності й неперервності (використання попереднього досвіду дитини на всіх етапах розвитку, його збалансованість з наступним, поступове ускладнення та урізноманітнення змісту і напрямів навчально-виховного процесу; рівноцінну представленість у всіх сферах життєдіяльності дитини).

Головна мета модернізації дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку держави — цілісний розвиток дитини як особистості. А це, зокрема, передбачає турботу про здоров'я дошкільника - стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, психічний комфорт, позитивне самопочуття, спокій, рівновагу, задоволення, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад. Турбота про фізичне здоров'я дитини дошкільного віку завжди була і лишається одним з пріоритетів педагогічної роботи. Створення сприятливих умов для духовного, психологічного і соціального благополуччя особистості. Тим часом усі три означені складники поряд з фізичним є рівноцінними, однаково важливими для процесу особистісного зростання. Часто життєдіяльність дитини в дошкільному навчальному закладі визначається високим темпом, жорсткою регламентацією, великою кількістю стресорів, орієнтацією на змагальність як обов'язковий складник сучасного життя, шумністю оточення, неможливістю дитини усамітнитися, повсякчасними оцінками її досягнень. Це зумовлює надмірну мобілізацію ресурсів, високу емоційну напругу, пов'язану з прагненням вихованця відповідати вимогам дорослих. Так виникає ризик не лише соматичних, а й психічних порушень, нервовості як хвороби особистісного зростання, прояву депресії, різних фобій, відчуття власної неповноцінності. Переважна більшість дошкільнят зазнає дефіциту руху, недостатньо загартована, характеризується низькою витривалістю. У надзвичайно відповідальний період для становлення організму, психіки, особистості життя дітей проходить в ускладнених умовах. Наприкінці дошкільного дитинства стійкі нервові розлади фіксуються приблизно у кожній п'ятій, а функціональні - у кожній третій дитини. Робота, спрямована на підтримку, збереження та розвиток здорового способу життя дошкільника, має базуватися, з одного боку, на визнанні великих компенсаторних можливостей дитячого віку, розумінні тимчасового, скороминущого характеру багатьох розладів, з другого - на створенні умов, які запобігають дії шкідливих чинників, сприяють зміцненню захисно-приспосувальних механізмів дитини, соціально-педагогічній реабілітації та психологічній корекції поведінки малюків з розладами здоров'я. Оскільки фізичне здоров'я нерозривно пов'язане з психологічним, соціальним і духовним, його забезпечення можливе лише за умови поєднання

медичних засобів, оптимальної системи педагогічних впливів, соціально-психологічної реабілітації та психокорекції, різних культурних заходів, чого можна досягти за чіткої координації дій медичного персоналу, вихователів, батьків, психологічної служби. Диспансеризація, профілактика і корекція у поєднанні з гуманізацією навчально-виховного процесу, створення належних розвиваючого предметно-ігрового, природного і соціального середовищ сприятимуть адаптації дитини до змінних умов життя. Перебудову освіти пов'язують із широким застосуванням ідей гуманізму, демократії, які базуються на принципах особистісно-орієнтованого підходу до дитини та педагогіці співробітництва. Особистісно-орієнтована модель спілкування дорослого з дитиною виявляється у розумінні внутрішнього світу кожного з учасників освітнього процесу, гармонізації їх потреб, інтересів, бажань. Формування на кінець дошкільного віку ціннісних основ особистості дитини, розширення її інструментальних можливостей за рахунок використання сучасних навчальних і виховних технологій, сприяння становленню у зростаючій особистості життєвої компетентності. У контексті означеного підходу виховання дошкільника не зводиться до виправлення можливих відхилень поведінки або запобігання їм засобами навчання, повчання, різних форм покарання. Виховувати — означає створити таке розвиваюче середовище, яке сприятиме повноцінній реалізації потенційних можливостей дитини. У ході оволодіння життєвим досвідом у підростаючій особистості формуються мотиви, потреби, розвиваються емоції. Вищі психічні функції, виникаючи у формі співробітництва з іншими людьми, стають індивідуальними функціями. Що саме стане для дитини цінним та близьким, наскільки гармонійно формуватиметься її особистість і реалізовуватиметься в діях, залежить від дорослих, які її оточують: батьків і педагогів. На жаль, емоційному вихованню не приділяється належної уваги, хоча саме воно є тим стрижневим компонентом виховання, який забезпечує досягнення дитиною самої себе і свого найближчого оточення, визначає цілі, заради яких використовуються набуті знання та вміння. Позитивні емоції мають домінувати в житті дитини, оскільки це є першоосновою для правильного розвитку її психіки. Найважливішими умовами виховання дошкільників мають бути збагачення та урізноманітнення емоційного досвіду, оволодіння навичками експресії, посилення позитивної орієнтації на іншу людину, озброєння вміння виявляти доброзичливе ставлення, керуватися гуманними мотивами у спілкуванні.

Збагачення духовного світу дитини ґрунтується на таких положеннях: наявності перспективи (дитина повинна мати можливість висловити свою думку, поділитися переживаннями, розраховувати на розуміння і своєчасну кваліфіковану підтримку. Отримувати нові відомості, сучасну інформацію, опановувати важливі для сьогодення та майбутнього уміння та способи діяльності); розширенні ступенів свободи: право вибору, активної участі у освітньому процесі; використанні діалогічного мовлення яке поєднує бажання і прагнення дитини до активності, спілкування і пізнання — важливий здобуток даного вікового періоду); самостійної творчої діяльності, яка сприяє розвитку уяви і фантазії; навчання дитини в «зоні її найближчого розвитку» (Л.С.Виготський).

Важливими показниками ефективної організації навчально-виховного процесу є відносини між дітьми і дорослими, повноцінне спілкування та співробітництво; наявність динаміки, прогресивних змін в особистісному зростанні кожної конкретної дитини її життєвої компетентності. У рамках особистісно-орієнтованого підходу інакше осмислюється і зміст навчання, що перестає класифікуватися як передача дитині знань, умінь і навичок, оскільки неправомірно переносити на дошкільне дитинство неспецифічну для нього шкільну модель навчання. Навчання дошкільника розглядається як формування пізнавального інтересу, озброєння дошкільника вміннями самостійно здобувати знання. Пошук умов, в яких дитина вчилася б сама, будучи суб'єктом власної діяльності, — основне завдання педагогіки розвитку. За особливу цінність педагогіка розвитку визнає здатність людини самостійно мислити, діяти, самостійно розвиватися. Ці здібності дозволяють багато чого досягти в житті.

Модернізація змісту дошкільної освіти України вимагає визначення чітких методологічних засад, що враховують сучасні світові та європейські тенденції розвитку дошкільної освіти і водночас ґрунтуються на національних надбаннях, вітчизняній культурі. Завдання охорони життя і збереження здоров'я дітей, їх розвитку повинні стати пріоритетними. У цих умовах дошкільна освіта України вимагає радикальних змін. Зміни, що відбуваються в дошкільній освіті зокрема, знаходять своє відображення та регулюються відповідними законодавчими документами - Законом України "Про дошкільну освіту", Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні,

Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку. Вони визначають основні тенденції розвитку дошкільної освіти, відповідність змін, що відбуваються, світовим тенденціям; розкривають організаційно-змістові характеристики оновлення дошкільної освіти на сучасному етапі; об'єктивують існуючі проблеми та шляхи їх розв'язання; указують на закономірності й принципи, що мають консолідувати освітній простір України.

Основними завданнями дошкільної освіти є: забезпечення права дитини на доступність і безоплатність здобуття дошкільної освіти шляхом створення необхідних умов функціонування і розвитку системи дошкільної освіти, збереження та розширення мережі закладів, визначення змісту їх діяльності відповідно до освітніх запитів населення; зміна організаційної структури дошкільного навчального закладу відповідно до принципів варіативності, індивідуального підходу, доступності, співробітництва з сім'єю та соціальними партнерами; модернізація змісту дошкільної освіти шляхом забезпечення різнобічного розвитку дітей дошкільного віку відповідно до їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; удосконалення науково-методичної і функціональної підготовки працівників дошкільної освіти. Останніми роками спостерігається збільшення кількості дошкільних навчальних закладів та дітей в них. Відповідно збільшується і відсоток охоплення дітей дошкільними навчальними закладами.

Розв'язанню зазначених проблем з метою забезпечення права дітей на здобуття дітьми дошкільної освіти може бути вирішене за умови: розширення мережі дошкільних навчальних закладів різних типів і форм власності шляхом побудови нових, відкриття нових закладів у пристосованих приміщеннях, реорганізації загальноосвітніх навчальних закладів у навчально-виховні комплекси, повернення у систему дошкільної освіти тих закладів, які раніше були знято з державного реєстру; розширення мережі груп у дошкільних навчальних закладах шляхом використання приміщень за прямим призначенням (відселення орендарів тощо); передачі відомчих дошкільних навчальних закладів до комунальної власності; розширення служби соціально-педагогічного патронату; запровадження різнотривалого режиму роботи закладів з урахуванням освітніх запитів населення.

Модернізація змісту дошкільної освіти передбачає: комплексний підхід до розвитку, виховання і навчання дитини дошкільного віку; посилення інтеграційних процесів в освіті; орієнтацію освітян на важливість урахування об'єктивних закономірностей фізичного, психічного, інтелектуального, емоційного, соціального та духовного розвитку дитини від народження до шести (семи) років життя; формування у дошкільників передумов реалістичної наукової картини світу, сприяння становленню дитячого світогляду, оптимістичного цілісного світобачення; формування передумов навчальної діяльності; створення і запровадження інноваційних технологій розвитку, навчання та виховання дитини дошкільного віку; підвищення рівня контролю за якістю освітньої роботи у дошкільних навчальних закладах, успішністю розвитку дітей дошкільного віку; сприяння формуванню особистісної зрілості дитини, презентованої базовими якостями, оптимальною для віку моделлю провідної діяльності та основними формами її активності; відмову від жорсткої регламентації буття дошкільника та педагогічної діяльності вихователя; надання суб'єктам освітнього процесу, у тому числі педагогам, батькам права на відповідальне самовизначення. Розв'язання поставлених завдань сприятиме оптимізації освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах України, збільшить долю здорового глузду в організації життєдіяльності дитини, наблизить атмосферу дошкільного закладу до сімейної, уможливить реалізацію індивідуального та диференційованого підходу до дітей перших шести (семи) років життя, забезпечить наступність у роботі дошкільних навчальних закладів та початкової школи. Демократизація та гуманізація дошкільної освіти, нове бачення ролі дошкільного навчального закладу, як важливого соціокультурного інституту держави, визначають довготривалу стратегію її соціального розвитку. Консолідація потенціалу дошкільної освіти різних регіонів України, посилення інтеграційних процесів в її освітньому просторі здатні забезпечити реальний пріоритет компетентної особистості, як основного ресурсу, що визначає поступальний рух суспільства. Об'єднання зусиль різних наукових шкіл, пошук нових шляхів розвитку дошкільної освіти найближчого майбутнього стає могутнім чинником їх інтеграції.

Особливостями інтеграції виступають: узгоджена освітня політика держави стосовно дітей перших шести (семи) років життя; взаємне зближення й взаємодоповнюваність освітніх систем різних регіонів України при збереженні їх регіональної своєрідності; синхронізація дій з регулювання освітньої політики всіх рівнів; формування єдиного освітнього простору як

ефективної форми реалізації сучасних завдань дошкільної освіти на найближче десятиліття; визначення перспектив розвитку змісту, форм та методів дошкільної освіти з урахуванням специфіки різних регіонів України; внесення розумних коректив у подальший розвиток єдиного дошкільного освітнього простору; урахування народних традицій в освітній діяльності, вільне долучення дітей до цінностей національних культур свого регіону (народу); створення умов і можливостей для формування в дітей дошкільного віку основ культури міжнародного спілкування; обмін педагогічною інформацією щодо досягнень у сфері дошкільної освіти та перспективних моделей її організації на місцях; визначення умов оптимального розвитку дошкільних освітніх систем, їх наближення до освітніх потреб, що швидко змінюються в умовах ринкової економіки. Інтеграція актуалізується на принципово новій основі – добровільності, доцільності, рівності, взаємної користі, збереження основ національної культури кожного регіону, етнічної групи. Точкою відліку в оцінці ефективності інтеграційних процесів в дошкільному освітньому просторі України має виступати благополуччя дитини, її захищеність, емоційний комфорт.

Головною тезою, вихідним науковим положенням, на якому базується процес оновлення змісту дошкільної освіти України XXI століття, є визнання пріоритету розвитку зростаючої особистості, цінності й смислу її буття. Саме аксіологічні, ціннісні засади покладено в основу модернізаційних процесів, пов'язаних з гуманізацією цілей і принципів дошкільної освіти. Найважливішими цінностями нашої національної культури є самостійність, самобутність, самосвідомість, самодіяльність, індивідуальність і унікальність дитини, її особистісний спосіб буття. Процес модернізації змісту дошкільної освіти спрямовується на розвиток дошкільника, як активного, свідомого та компетентного суб'єкта життєдіяльності, виховання уміння жити у злагоді з довкіллям та згоді з собою, формування фізичної та психологічної готовності до навчання у школі. Оновлений зміст дошкільної освіти має розвивати у дитини перших шести (семи) років життя такі фундаментальні якості, як здатність конструктивно впливати на довкілля та самозмінюватися в ході своєї життєдіяльності; самовдосконалюватися в різних видах діяльності та формах активності; за сприяння авторитетних дорослих гармонійно і різнобічно розвиватися як індивід, суб'єкт, особистість та індивідуальність. Розвиток дошкільника, становлення його як особистості - кардинальна для дошкільної освіти проблема. Новий зміст освіти пропонує освітянам переглянути звичний погляд на дитину як “задану ззовні істоту”, як “проекцію” дорослих. Становлення особистості в дошкільному віці не можна класифікувати як виключно керований ззовні процес, оскільки це суперечить суті розвитку особистості як саморуху.

Особистісно орієнтована модель дошкільної освіти базується на розумінні процесу розвитку як свого роду єдиноможинності, яка охоплює такі основні форми: індивіда (складної природи організму дитини); суб'єкта (активного діяча рухової, ігрової, навчально-пізнавальної, елементарної трудової, предметно-практичної та комунікативно-мовленнєвої діяльності); особистості (комплексного ставлення до оточуючого світу та себе); індивідуальності (унікальної своєрідності кожної дитини).

Основними процесами, спрямованими на підвищення якості дошкільної освіти, виступають: стандартизація змісту дошкільної освіти на засадах узгодження із змістом державних стандартів початкової школи; модернізації змісту дошкільної освіти на засадах компетентнісної парадигми; впровадження в дошкільні навчальні заклади оновленого Базового компонента дошкільної освіти України та варіативного програмно – методичного забезпечення; використання додатково до Державної базової програми розвитку дитини дошкільного віку, що втілює інваріантну складову змісту дошкільної освіти, інших програм, що презентують його варіативний компонент, відбивають різномайття України, поглиблюють, розширюють, уточнюють зміст інваріантної частини; удосконалення системи контролю та оцінювання якості дошкільної освіти, переорієнтація на гуманітарну експертизу діяльності дошкільного навчального закладу; забезпечення наступності у впровадженні особистісно орієнтованої моделі освіти на дошкільній та початковій ланках освіти.